

Notă de argumentare

a respingerii cererii dnei MARCOVA Ecaterina cu privire la recunoașterea gradului științific de doctor în științe politice (Diplomă № CY 2024 -103, eliberată la 15.07.2024 de Universitatea din Sofia „Sf. Kliment Ohridski”, Bulgaria), conferit dnei MARCOVA Ecaterina, în urma susținerii tezei „Езиковата ситуация и езиковата политика в Република Молдова / Situația lingvistică și politica lingvistică în Republica Moldova” la data de 27.06.2024 și echivalarea acestuia cu titlul științific de doctor în științe politice.

Procedura de recunoaștere și echivalare s-a efectuat în conformitate cu pct.14, al. 1) al Regulamentului de recunoaștere și echivalare a titlurilor științifice și științifico-didactice obținute în străinătate ([HG 7/2024](#)), care prevede „examinarea dosarului de către Comisia de profil a ANACEC”.

Comisia de profil în cercetare și inovare în baza analizei dosarului și, ulterior, a tezei și rezumatului la teza de doctorat a dnei Marcova Ecaterina a stabilit următoarele:

Originalitate și noutate științifică:

Tema abordată – *politica lingvistică și situația lingvistică din Republica Moldova* – are o importanță majoră, dar constituie un subiect sensibil și complex, care a mai fost abordat în mai multe studii, de exemplu al autorilor precum Coșieru E., Manole, I. Ciobanu, V. (*Politica lingvistică în Republica Moldova: între identitate și geopolitică*) sau în culegerea *Integrarea găgăuzilor în spațiul socio-cultural, economic, politic și juridic al Republicii Moldova*. Chișinău, 2024) etc. Nu putem neglija și existența unor teze de doctorat susținute în Republica Moldova care abordează politica lingvistică (*Politica lingvistică a Republicii Moldova în perioada post-sovietică* sau *Identitate națională și limbă: cazul Republicii Moldova*). Există multiple studii comparate și rapoarte internaționale, precum *Consiliul Europei, Raportul Comitetului Consultativ al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale privind Republica Moldova* și rapoarte ale Comisiei Europene care nu se regăsesc în această teză, **lipsind lucrarea de o perspectivă analitică și abordare echidistantă.**

Teza oferă o sinteză extinsă, însă noutatea absolută poate fi discutabilă, întrucât multe informații sunt compilări din surse bine-cunoscute, **fără contribuții analitice sau empirice originale semnificative.**

Metodologia:

- **Descriere superficială a metodologiei.** Se afirmă utilizarea unor metode variate (analiză conceptuală, contextuală, semantică, chestionare), dar aplicarea practică a acestora nu este clar detaliată.
- **Metodele cantitative sunt doar menționate.** Chestionarele sunt menționate sumar (ex. 190 respondenți), dar lipsesc descrierea detaliată a eșantionului (metoda de selecție, caracteristici demografice), modul de analiză a răspunsurilor, indicatorii calculați și prezentarea statistică a rezultatelor. Plus, operându-se cu chestionare lipsește indicarea limitărilor metodologice. Astfel, lipsa unei analize cantitative propriu-zise reduce credibilitatea concluziilor.
- **Ipoteză generală, insuficient operaționalizată.** Ipoteza este formulată în termeni teoretici (interacțiunea statului și societății în politica lingvistică), dar nu sunt clar definite variabilele și modul în care acestea au fost măsurate sau testate.

Etica și deontologia profesională:

- **Lipsa transparenței asupra originalității.** Necesitatea unei declarații explicite de originalitate și excluderea plagiatului. În teză, nu există o astfel de declarație, iar verificarea cu un soft antiplagiat ar fi necesară pentru a demonstra conformitatea.
- În textul lucrării **nu se regăsește nicio mențiune legată de respectarea principiilor etice și a drepturilor respondenților** (în cazul chestionarelor).
- **Neprecizarea surselor originale pentru anumite date și afirmații**, în special în capitolele privind comparațiile cu alte state (Capitolele I și II), poate fi considerată o problemă cu tentă deontologică. În cadrul Capitolului I se compară situația lingvistică și politicile lingvistice din Republica Moldova cu alte state post-sovietice și europene, dar nu sunt prezentate sursele pentru afirmațiile și datele respective. De exemplu, în pag. 38-39, se discută despre modelele post-sovietice de politică lingvistică, fără a preciza sursele exacte. Iar în cadrul Capitolului II se analizează dificultățile politicii lingvistice în educație și se menționează impactul asupra minorităților lingvistice din alte țări, însă fără clarificarea surselor datelor comparative prezentate. De exemplu, sunt menționate constatări generale despre drepturile minorităților naționale în diferite țări, dar fără indicarea referințelor originale sau studiile pe care se bazează datele comparative. La p. 82 se afirmă despre *diferențele de implementare a legislației privind limbile minorităților în diverse țări*, dar nu sunt precizate sursele sau studiile utilizate.

Deși în titlul lucrării este stabilit că cercetarea se referă la Republica Moldova, totuși **nu s-a n investigat în mod aprofundat aspectele legate de statul respectiv** privind cadrul politico-juridic și situația actuală privind politica lingvistică, abordare care ar fi necesară pentru a evita generarea tensiunilor susceptibile de a submina coeziunea societală din Republica Moldova:

- Textul lucrării nu furnizează date, surse și alte argumente privind tendința de a prezenta o imagine **exagerată a „presiunii” asupra minorităților lingvistice sau promovează multilingvismului neechilibrat**. La pag. 19-22 și 80-84, se afirmă existența unor probleme în politica lingvistică a Republicii Moldova, însă aceste afirmații nu sunt sprijinite de surse originale sau de referințe la legislația națională actualizată.
- Lucrarea nu include suficiente propuneri constructive sau aliniate cu politicile naționale recente privind aderarea la Uniunea Europeană și consolidarea coeziunii societale. Din această perspectivă, limitele lucrării derivă din lipsa unei analize aprofundate a documentelor de politici elaborate și adoptate în acest sens. În concluzii și în părți din Capitolul III (pagini 110–115), se menționează necesitatea dezvoltării multilingvismului și bilingvismului, însă nu sunt prezentate propuneri concrete care să fie corelate cu politicile naționale recente.
- Se invocă perspective care pot fi interpretate drept susținere indirectă a unor politici separatiste sau de federalizare, prin constatări nefondate referitoare la Găgăuzia, Taraclia și Transnistria (pagini 61–67 și 92–99), care contravin prevederilor Constituției Republicii Moldova. De asemenea, în introducere, autoarea menționează „izolarea autonomiei Găgăuze” fără a susține această afirmație cu dovezi concrete în conținutul lucrării. În ceea ce privește situația din regiunea controlată de autoritățile de la Tiraspol (Transnistria), sunt prezentate observații privind diferențele legislative și statutul special acordat limbilor locale (rusă, ucraineană și moldovenească), însă autoarea omite să evidențieze problema discriminării școlilor care nu utilizează limba rusă ca limbă de predare. Mai mult, în UTA Găgăuzia, deși legislația prevede dreptul școlilor de a preda în limba maternă, în practică, majoritatea etnicilor găgăuzi urmează studiile în limba rusă. Această situație lingvistică ar fi necesitat o analiză completată cu datele celui mai recent recensământ al Republicii Moldova (2024), care indică proporția minorităților etnice: ucraineni – 4,9%, găgăuzi – 4,2%, ruși – 3,2%, bulgari – 1,6%, romi/țigani – 0,4%. Deși autoarea menționează anumite statistici, acestea ar trebui susținute printr-o analiză calitativă riguroasă și bine fundamentată științific.
- Mai mult, în lucrare se operează cu termeni sensibil sau constatări nefundamentate, de exemplu „Republica Moldovenească Nistreană”, sau în autoreferatul tradus în limba română

la introducere se constată că „consecințele dezintegrării a teritoriului Republicii Moldova” sunt determinate de „primele decizii ale politicii lingvistice” referindu-se la raioanele de pe malul stâng al râului Nistru, spațiu necontrolat de autoritățile de la Chișinău, fără a evidenția cauzele obiective ale conflictelor din spațiul post-sovietic. Același lucru se menționează și la situația din Găgăuzia susținând că este vorba de un conflict determinat de deciziile cu referire la limba română: „Ceea ce au în comun cele două conflicte este că acesta este un protest al unei populații non-vorbitoare de limbă română împotriva metodelor și modalităților de construire a unui nou stat independent cu o majoritate vorbitoare de limbă română”.

- În concluzia din autoreferat, pagina 19 autoarea afirmă că „În documentele oficiale, limba de stat este desemnată drept „limba moldovenească”, dar, în ciuda prevederilor legale, în sistemul educațional limba este numită română, respectiv manualele sunt în limba română, iar instituțiile de învățământ sunt numite „cu predare în limba română”. Constatarea este parțial justă, nereflectând corect realitatea legislativă, socială și educațională din Republica Moldova. Astfel, anterior Constituția din 1994, art. 13 a desemnat limba de stat „limba moldovenească”, totuși, în practică și în sistemul educațional, limba română a fost utilizată atât în denumirea manualelor, cât și în denumirea instituțiilor de învățământ. Însă afirmația că „în ciuda prevederilor legale” ar exista o contradicție nu mai este pe deplin valabilă. În martie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o lege care modifică articolul 13 al Constituției, înlocuind expresia „limba moldovenească” cu „limba română”. Aceasta înseamnă că, la nivel oficial, prevederile legale sunt în curs de armonizare cu realitatea educațională și socială. Formularea „sistemul educațional contribuie la formarea unei identități lingvistice românești și nu moldovenești” poate fi interpretată ca o generalizare. Identitatea lingvistică a noilor generații este influențată nu doar de sistemul educațional, ci și de contextul social, mediatic și familial.
- Iarăși în concluzie, se afirmă că „Divergențele profunde privind statutul limbii ruse și amploarea utilizării sale, precum și rezistența față de intențiile uniunii de a uni Moldova cu România, au dus la dezintegrarea republicii și la izolarea regiunilor sale estice, situate pe malul stâng al Nistrului”. **Afirmația că acestea au dus la „dezintegrarea republicii” este o exagerare.** Republica Moldova nu s-a dezintegrat complet, dar a pierdut controlul efectiv asupra regiunii transnistrene care nu este recunoscută ca stat. Statutul internațional și teritorial a Republicii Moldova a rămas oficial neschimbat. În plus, Transnistria nu este complet „izolată”, deoarece autoritățile separatiste de la Tiraspol au menținut și mențin legături economice și comerciale atât cu Republica Moldova, cât și cu Ucraina și Rusia și beneficiază de cooperarea cu UE. De asemenea, Găgăuzia, deși a manifestat rezistență față de politicile naționale, a fost integrată prin acordarea unui statut autonom în cadrul Republicii Moldova.
- **Acest subiect privind situația lingvistică în Republica Moldova este politizat în exces, cu date și afirmații eronate, ceea ce creează confuzie în interpretarea situației minorităților în Republica Moldova.**
- Dintr-o perspectivă aplicativă, se menționează că „importanța practică a tezei de doctorat constă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute în cadrul cursurilor...”, o mențiune uzuală, totuși nu am găsit în lucrare **cum anume aceste rezultate pot fi integrate în activitatea didactică** (de ex., propuneri de curriculum, studii de caz). Plus, menționarea „istoriei limbii moldovenești”, fără nicio justificare, poate fi controversată și depinde de contextul legislativ actual, având în vedere că din martie 2023, termenul oficial este „limba română”.

Coresponderea cu domeniul „Științe politice”:

- Deși lucrarea tratează *politica lingvistică* – un subiect care poate fi integrat în științele politice –, totuși **lucrarea are un caracter pronunțat sociolingvistic**, accentuând aspecte precum „situația lingvistică”, „analiza limbilor minoritare”, „planificarea lingvistică”, „caracteristici ale limbajului și comunicării”, ceea ce o apropie mai mult de lingvistică,

sociolingvistică și antropologie culturală, decât de științe politice în sens restrâns. Aceasta constatare este reflectată și de concluzia tezei.

- **Analiza propriu-zisă din perspectiva științelor politice** (instituții, decizii, procese de guvernare, raporturi de putere) **este limitată**, iar dimensiunea „politică” este abordată mai degrabă dintr-o perspectivă teoretică și conceptuală, fără a integra analize empirice relevante pentru științele politice.

Concluzia finală:

Teza, deși abordează un subiect de o importanță și, totodată, sensibil pentru Republica Moldova, prezintă carențe semnificative în fundamentarea metodologică, lipsa unor referințe bibliografice clare și omisiuni de date esențiale, aspecte care pot conduce la interpretări eronate și la promovarea unor poziții tendențioase. Lipsa unei abordări echidistante și a unei documentări riguroase, atât de teren, cât și din perspectiva cadrului legislativ național, generează o reflectare incorectă a realității din Republica Moldova și creează premisele unor interpretări politizate ale politicilor lingvistice din țară, alimentând astfel potențialele divizări în societate.